

Твердохлебова Н. Є.
доцент кафедри безпеки праці
та навколишнього середовища
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Динамічні та неоднозначні події, швидкі непередбачувані зміни в суспільстві, що відбуваються в останні роки, зумовлюють виникнення багатьох психолого-педагогічних проблем і позначаються насамперед на психічному здоров'ї, психічному стані й задоволеності життям усіх учасників освітнього процесу. Освітнє середовище є частиною життєвого середовища людини, тому воно також виявилось не захищеним від несприятливих тенденцій сучасного життя українського суспільства.

Роль освітньої функції полягає у її сприянні активному засвоєнню студентами змісту освітньої програми, формуванню початкового досвіду вирішення професійних завдань. На сьогодні, незважаючи на воєнні дії в Україні, необхідним у вищих навчальних закладах є розв'язання нових і нестандартних проблем, що вимагають особливих особистісних ресурсів студентів, зумовлених значущістю вироблення в процесі навчання продуктивних стратегій забезпечення психологічної безпеки, що є основою професійної та особистої самореалізації та сприяють підвищенню якості підготовки сучасних спеціалістів [1, с. 230].

Кафедра “Безпека праці та навколишнього середовища” Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” здійснює підготовку фахівців з охорони праці (бакалаврів та магістрів за спеціальністю 263 – “Цивільна безпека”). Теоретико-методологічну стратегію формування безпечного навчального середовища визначають педагогічні принципи, які у своїй сукупності мають забезпечити вирішення наступних завдань [2, с. 373]:

- формування потреби студентів у безпечній реалізації професійної діяльності;
- інтеграція знань про окремі аспекти забезпечення безпеки життєдіяльності у єдиний взаємопов'язаний (взаємообумовлений) комплекс;
- посилення практико-орієнтованої спрямованості умінь і навичок забезпечення безпеки життєдіяльності;
- збільшення частки самостійності в процесі оволодіння знаннями, вміннями, навичками безпечної життєдіяльності з метою ініціювання ризик-орієнтованого мислення студентів.

Необхідно зазначити, що серед вимог, що висувуються до майбутнього фахівця, найбільш важливими є професійна та соціальна компетентність, активна життєва позиція, комунікативні навички, психоемоційна стійкість, твердість моральних переконань.

В умовах війни організація навчальної діяльності українських студентів є складною через вплив небезпеки, стресу та змін в умовах навчання. Однак, деякі домінанти можуть допомогти студентам організувати свою навчальну діяльність таким чином, щоб вони змогли бути продуктивними та зберігати психічне здоров'я [3, с. 164-165]:

- створення розкладу, постановка мети і плану на день, тиждень і місяць. Це допоможе мати стабільну структуру і відчувати контроль над своїм навчанням;
- розробка усвідомленої стратегії управління власним часом і енергією, занурення в процес навчання, зосередженість і відповідальність за свої результати;
- флексібільність - готовність до змін і адаптація до нових обставин для досягнення своїх цілей (нові методи, ресурси або навіть місце навчання);
- самоуправління, яке включає розвиток самоконтролю і саморефлексії для кращого розуміння власних потреб, прогресу і досягнень. Визначення методів, стратегій або ресурсів, які є найбільш ефективними, і подальше їх використання у навчальному процесі;
- соціальна підтримка з одногрупниками та викладачами, яка може допомогти почуватися менш ізольовано і створити згуртований навчальний колектив;

- гнучкий доступ до ресурсів, який передбачає використання технологій для отримання доступу до потрібних ресурсів навчання (віртуальні платформи, онлайн-курси, електронні бібліотеки тощо).

Механізм використання цифрових технологій у навчальному процесі вищих навчальних закладів включає різні аспекти, які охоплюють процес дослідницької діяльності студентів у навчанні. Наведемо приклади використання цифрових технологій у навчальному процесі підготовки фахівців з охорони праці у Національному технічному університеті "Харківський політехнічний інститут" [4, с. 19]:

1. Платформи електронного навчання, де студенти можуть отримати доступ до навчального матеріалу, виконувати практичні завдання, спілкуватися з викладачами та однокурсниками. Електронне навчання дозволяє студентам контролювати свій навчальний процес і навчатися у зручний для них час і безпечному місці (Moodle, iSpring Learn тощо).

2. Мультицифрові ресурси, такі як електронні книги, наукові статті, відеолекції та інтерактивні матеріали, дозволяють студентам отримати доступ до актуальної інформації з освітніх компонентів програми навчання з охорони праці та розширити свої знання.

3. Віртуальні лабораторії дозволяють студентам технічних спеціальностей отримати практичний досвід шляхом моделювання реальних ситуацій.

4. Інструменти для спільної роботи, такі як Microsoft Office 365, відеоконференції та спільні редактори, дозволяють працювати в режимі реального часу і сприяють командній роботі та співпраці.

5. Автоматизація процесів перевірки та контролю, зокрема відвідування занять та виставлення оцінок, сприяє ефективному управлінню ресурсами та забезпечує зручність як для студентів так і для викладачів.

При використанні технологій штучного інтелекту (наприклад, Chat GPT) слід акцентувати увагу на вирішальній ролі викладача, який на різних етапах навчального процесу може забезпечити умови, при яких використання цифрових технологій у навчальному процесі під час підготовки фахівців з охорони праці сприятиме досягненню освітніх цілей.

Враховуючи особливості кожної конкретної ситуації, учасники освітнього процесу можуть розробити індивідуальний план стратегій та дій, який допоможе їм ефективно організувати навчальну діяльність.

Таким чином, незважаючи на складні умови сьогодення, харківський політех ставить за мету розвиток технічної освіти в напрямку більшого фокусу на компетенціях студентів, які потребує сучасний ринок праці.

Список використаних джерел:

1. Євтушенко Н. С. Твердохлебова Н. Є. Використання педагогічних технологій для формування ризик-орієнтованого мислення студентів спеціальності "Цивільна безпека" // Актуальні питання у сучасній науці (Сер. : Історія. Педагогіка. Право. Економіка. Державне управління. Техніка) – 2022. – Вип. 1 (1). – С. 372-378.

2. Yevtushenko N., Tverdokhliebova N., Mezentseva I. Ensuring psychological safety to develop risk-based thinking students of the specialty "Civil security" // Educational Challenges : sci. intern. j. – 2022. – Vol. 27, Iss. 2. – P. 228-240.

3. Tverdokhliebova N., Yevtushenko N. Risk factors affecting health of modern specialists in vocational and psychological training // Educational Challenges : electron. sci. j. – 2023. – Vol. 28, iss. 2. – P. 158-168.

4. Tverdokhliebova N., Yevtushenko N. Use of digital technologies in the training of occupational health and safety specialists // Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : зб. наук. пр. 4-ї Всеукр. наук.-практ. конф. викладачів та фахівців-практиків та 14-ї Всеукр. наук.-практ. конф. курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, [9 травня 2024 р.]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2024. – С. 19.